

ENTREVISTA A PER AAGE BRANDT

«ALS ESTATS UNITS D'AMÈRICA LA RELIGIÓ SUPLANTA LA FILOSOFIA»

Ángel López

Salvar l'abisme que separa les ciències naturals de les ciències humanes és, segurament, un dels reptes del segle XXI. Fa poc va esclatar la polèmica quan el físic i enginyer Alain Sokal va aconseguir que una revista molt coneguda li acceptara un article burlesc, escrit a la manera dels "científistes" de les humanitats, com si es tractara d'una obra seriosa. Era un treball en què es parlava de filosofia, de literatura i de sociologia en termes de categories conceptuals preses de les matemàtiques o de la física. Sokal va escriure després un llibre titulat *Impostures intellectuelles* en què donava compte de l'escàndol. I, en efecte, d'impostures intel·lectuals n'hi ha hagut i n'hi ha, en ciències humanes, a bastament. No obstant això, el groller reduccionisme denunciat per Sokal no ha de fer-nos perdre de vista que l'objectiu de la ciència és comprendre el món i, naturalment, l'ésser humà i els seus productes formen part d'aquest món. Per això, és més urgent que mai acudir a aquells centres d'investigació on de veritat es toca amb els dits la possibilitat de passar de la biologia a la semiòtica, a la ciència que s'ocupa de la cultura humana. A Europa el més conegut d'aquests centres és, sens dubte, el Center for Semiotic Studies de la University of Aarhus, un far intel·lectual que va fundar al començament dels anys noranta Per Aage Brandt. El primer sobresalt amb què un ensopega tot just obrir la seua biografia és que es tracta d'un lingüista, però d'un de molt particular, algú que va fer la seua tesi i part de la seua carrera acadèmica sota la tutela del cèlebre matemàtic René Thom. El segon sobresalt és que, al congrés a què hem acudit per a entrevistar-lo (8th International Cognitive Linguistics Conference) no sols hi havia lingüistes: hi pul·lulaven els especialistes en robòtica, els genetistes, els neuròlegs, els matemàtics, en fi, gent que decididament no és "de lletres". Què està passant aquí?

En els anys quaranta, en un cèlebre simposi convocat per la Fundació Hixon, naix la ciència cognitiva als EUA com un nou domini interdisciplinar que s'ocupa del coneixement humà i en què col·laboren especialistes de moltes disciplines, entre altres la informàtica, la neurologia, la psicologia i la lingüística. En què es difereixen vostès d'ells?

Fonamentalment en dues coses. D'una banda, nosaltres adoptem una perspectiva dinàmica (la vaig desenvolupar en el meu llibre de 1992, *La charpente modale du sens*), no sols atenem a les formes, sinó també a les forces que generen el sentit: per construir una frase no n'hi ha prou amb elegir una àlgebra que encadena símbols, cal entendre el que porta una paraula per modificar la del costat. D'altra banda, la ciència europea ha tingut sempre una dimensió filosòfica explícita, i aquesta, als EUA, o és quasi inexistent o roman més aviat implícita.

Ah, perquè són més empiristes, sens dubte.

No, perquè allí la religió suplantava la filosofia. Als EUA la formació del científic és aliena al paradigma filosòfic.

I de veritat pensa que la filosofia ha estat bona per a la ciència?

Segons es mire. En el segle XX, amb la crisi de les ideologies es produeix la crisi de l'hermenèutica, la crisi de la història concebuda com a productora de sentit. Però això no vol dir que calga tornar a un

«ELS FETS SEMPRE TENEN UN SENTIT I AQUEST SENTIT NO ÉS UNA COSA MISTERIOSA -NO PERTANY AL DOMINI DE LA RELIGIÓ-, SINÓ QUE TAMBÉ HA DE SER INVESTIGAT»

Fotos entrevista cortesia de P.A. Brandt

estricte empirisme reduccionista. Els fets sempre tenen un sentit i aquest sentit no és una cosa misteriosa –no pertany al domini de la religió–, sinó que també ha de ser investigat.

Anem amb la segona característica. Per a estudiar no sols les formes que tenen sentit, sinó també les forces que les generen, vostè va optar, entre els molts models matemàtics que tenia a la seua disposició, per la teoria de les catàstrofes elementals de René Thom. És simplement perquè ha estat el seu mestre o per alguna altra raó?

No sols per això, perquè el problema del coneixement comença en l'esforç que fa la ment humana per a distingir allò continu d'allò discontinu. L'homínid que es va convertir en humà va arribar a saber (*Homo sapiens*), i saber és aïllar elements autònoms dins del flux d'informació que arriba al cervell. A partir d'aquí queda clar que conèixer val tant com experimentar una sèrie de transicions de fase entre estats de coses, així com entre estats mentals, i el model matemàtic que les descriu millor és la teoria de singularitats, i les catàstrofes en constitueixen una part.

Vaja, i no pot ser que vostè caiga així en el reduccionisme que critica? Si el sentit es redueix a certs estats neuronals...

He dit mentals, no simplement neuronals. En ciència cognitiva hi ha un fenomen que es coneix amb el nom d'*emboïment* i que consisteix en la corporeïtzació del sentit. No obstant això, aquesta corporeïtzació no és només neurològica, hi ha un estrat més complex, el qual se superposa a l'anterior, i és la corporeïtzació fenomenològica. Això vol dir que mentre que el científic natural s'enfronta a dades, a les quals afegeix una interpretació, el científic de l'home interpreta dades percebudes, dades que han estat experimentades com a fenòmens per un altre ésser humà o per ell mateix.

El pitjor és que els fenòmens encara són menys constants que les dades, amb la qual cosa el científic cognitiu no té més remei que ser evolucionista. O no?

Absolutament d'acord.

Però vostè sap que Darwin té mala premsa entre els lingüistes. Accepta vostè el seu punt de vista, el llenguatge es va originar en els crits dels animals?

Es pot ser darwinista sense haver d'acceptar necessàriament la proposta de Darwin per a explicar l'origen del llenguatge. La nostra espècie va sorgir fa uns 160.000 anys, però el discurs cultural que la caracteritza (art, agricultura...) no té més de 50.000 anys. Això vol dir que en l'aparició del llenguatge van córrer dos factors distints, un de més antic, de naturalesa sintàctica, i un altre de més modern, d'índole lèxica.

Podria explicar-nos-ho més detalladament?

Sí. Compartim amb els altres primats tota una tècnica gestual de representació teatral de les relacions humanes. Qualsevol que haja visitat la gàbia dels gorilles o dels ximpanzés en un zoo s'adona que s'expressen i que ho fan d'una manera sintàctica. Però encara no hi ha paraules, és una sintaxi sense signes. Perquè les paraules apareguen serà necessari que una altra habilitat que compartim amb els animals, l'emissió vocal de sons (d'alarma, d'alegria, d'amenaça), deixi de ser contínua i es fragmente en unitats discretes que remetent a un sentit: així van sorgir els signes.

Així doncs, vostè està d'acord amb Maynard Smith i els neodarwinistes quan consideren que la biologia ja és prou madura per a afrontar el problema del sorgiment del llenguatge.

És clar, només que, com li he indicat, pense que la selecció natural no és prou i que en algun moment cal plantejar la fusió de dues habilitats distintes, la sintacticogestual i la lexicofonètica.

I què n'hem de fer, de la lingüística? Hem d'anar a la facultat de biologia?

Avui la lingüística com a tal no té sentit perquè ja no hi ha una teoria general del llenguatge, com no n'hi ha de la societat o del psiquisme. No sabem què és el llenguatge, sabem que parlem i que aquest fenomen –fenomen, no codi, fixe-s'hi bé– ha d'abordar-se des de molt variades perspectives.

Però aquesta multiplicitat de perspectives, és molt difícil escometre-la per una sola persona, no dóna temps a formar-se en totes aquestes disciplines.

És que, per a mi, l'esperit humà és un fenomen col·lectiu. La ciència és el resultat de la interacció de molts cervells. Això exigeix un esforç tremend d'or-

**«L'HOMÍNID QUE ES
VA CONVERTIR EN HUMÀ VA
ARRIBAR A SABER (*HOMO
SAPIENS*), I SABER ÉS AÏLLAR
ELEMENTS AUTÒNOMS DINS
DEL FLUX D'INFORMACIÓ
QUE ARRIBA AL CERVELL»**

Per Aage Brandt amb la seua dona, Maryse Laffitte, i amb el filòsof Michel Serres al campus de Stanford.

ganització, de captació de subvencions i de generació de recursos sense els quals no és possible l'activitat científica.

Ara entenc el que passava en les sessions del Center for Semiotic Studies a les quals he assistit. Entre un espès núvol de fum (per descomptat, vostès no són políticament correctes) es veia que algú dibuixava un esquema a la pissarra, que un altre eixia i el modificava, que una tercera persona intervenia i tornava a canviar-ho tot. Era pura teoria de la complexitat creant idees emergents entre diversos cervells connectats.

Sí, així funcionem. I això és possible perquè els assistents als seminaris del CSS d'Aarhus procedim de ciències distintes, de tradicions acadèmiques divergents, de llengües maternes variades, encara que, com sap, les sessions transcorren sempre en anglès.

Home, ja que parla de l'idioma. Vostè és danès, un petit país de la UE amb una llengua minoritària. No pensa que hi ha una contradicció entre la seua condició de filòleg (*filo-logos*: amant de les llengües) i la seua subordinació a l'anglès?

En efecte, n'hi ha, però la vida està plena de contradiccions. La ciència, per definició, és universal i ha de

**«LA CIÈNCIA, PER DEFINICIÓ,
ÉS UNIVERSAL I HA DE FER-SE
PÚBLICA EN UN IDIOMA
INTERNACIONAL. EL PROBLEMA
ÉS QUE LA DITA LLENGUA
HAURIA DE SER NEUTRAL,
HAURIA DE MANCAR DE
CONNOTACIONS NACIONALS»**

fer-se pública en un idioma internacional. El problema és que la dita llengua hauria de ser neutral, hauria de mancar de connotacions nacionals. Aquest va ser el gran avantatge del llatí com a llengua científica fins al segle XVIII. Avui la koinè de la ciència és l'anglès, un idioma que funciona bé entre occidentals –de fet no parlem ni escrivim els articles en anglès, sinó en interanglès,

un argot compartit–, però que, per desgràcia, encara té una innegable connotació imperialista per a tots els altres. Al pas que porta la política internacional això no s'arreglarà fàcilment.

Per a acabar. Vostè, a més de científic i activista de la ciència, és un poeta reconegut a Dinamarca i, damunt, músic de jazz. D'on trau el temps?

És que tot és el mateix. Un és poeta perquè viu el llenguatge, perquè pensa que el llenguatge no és una estructura formal morta, sinó una cosa viva, una cosa dinàmica. D'altra banda la música, amb el seu ritme, és l'encarnació mateixa de la discontinuïtat enmig d'allò continu. ☺

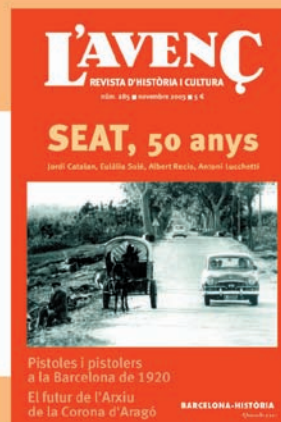
Ángel López. Departament de Teoria dels Llenguatges, Universitat de València.

SEAT, 50 anys

Novembre de 2003

El 1953 es fabricava a Barcelona el 1400, primer cotxe de SEAT, que obria pas a una incipient societat de consum. Aquest dossier reconstrueix la història d'aquesta empresa, des de la seva creació per part de l'INI i de la FIAT fins avui, integrada dins del grup alemany Volkswagen.

L'Avenç. Consell de Cent, 278, 1r 2a - 08007 Barcelona - 93 488 34 82
avenc@retemail.es / www.lavenc.com

Al pot menut
hi ha la bona
confitura

El setmanari del
País Valencià

EL PUNT

Online English

C/ Hernán Cortés 6-2^a
Burjassot 46100, València · Tel. (34) 96 364 52 11
E-mail: ole2@eresmas.net

**A-Traducció i edició
de textos en anglès**
B-Re-Revisió d'articles i projectes
**C-Cursos d'anglès per a
universitaris i investigadors**

CURSOS AL BOTÀNIC

Fotografia de paisatge

PROFESSOR: Albert Masó

PRESENTACIÓ:

El paisatge és una branca de la fotografia de la natura que té aplicacions en l'ensenyament, la divulgació científica, la investigació i la il·lustració de llibres i revistes. També pot ser un plaer i tenir finalitat purament estètica. L'objectiu del curs és aprendre a obtenir imatges de qualitat publicable a partir de l'equip de cadascú.

DATES I HORARIS: 5 sessions teòriques de 18 h a 21 h els dies 12, 19 i 26 de novembre i 3 i 12 de desembre.

Sortida al camp per posar en pràctica el que s'ha vist en teoria el 13 de desembre de 10 h a 20 h (hi haurà 2 grups)

NOMBRE D'HORES: 19h

PREU: 80 euros

MÀXIM D'ALUMNES: 30

MATERIAL MÍNIM NECESSARI: És recomanable una càmera rereflex, un objectiu angular, un trípode, filtres i rodets de diapositives.

PROGRAMA

Nocions bàsiques. Cambres i objectius útils: gran angulars. Elecció de l'equip adequat. Lents d'alta nitidesa i poder de resolució. Testings, finor de gra i emulsions idònies. Característiques generals de la tècnica de paisatge.

Mesura de la llum. Tipus de fotometries. Lectura incident i reflectida. Correccions diferenciades. Reflectància de l'objecte. Factors atmosfèrics.

La llum natural. Canvi de les condicions segons l'hora del dia i l'època de l'any. To fred i to càlid. Correccions. Trípodcs i accessoris. Efecte de l'angle d'incidència.

Els filtres. Filtres correctors de color, degradats, polaritzadors, fog, neutres, etc. Composició de la imatge. Flaix de baixa sincronització i llum de replè. Para-sols. La temperatura de color.

La profunditat de camp. Distància hiperfocal. Màxima profunditat de camp. Aplicació pràctica a cada objectiu.

Sortida al camp. Es posarà en pràctica tot el que s'ha explicat i es mostrarà la millor manera d'obtenir imatges de qualitat amb l'equip fotogràfic de cadascú. S'utilitzaran els filtres, accessoris i tècniques.

INFORMACIÓ:

epase@alumni.uv.es

Més informació:

<http://www.uv.es/jardibot/cursos/>

Núm. 14

Antoni Defez
Nacionalisme i inidentitat

Manuel Alcaraz
Paradoxes i símbols del poder al País Valencià

Manuel Muñoz
La tercera majoria

Joan Ramon Resina
Catalunya, final d'etapa

QÜESTIONS CONSTITUCIONALS

Xacobe Bastida
La Constitució tancada i els seus amics.

José Ignacio Lacasta-Zabalza
Nacionalisme espanyol i Constitució

Daniel Innerarity
Pluralisme constitucional

Marc Carrillo
La Constitució, vint-i-cinc anys després

Jürgen Habermas
Per què necessita Europa una Constitució?

Saint-Just
Discurs d'acusació al rei

Suely Rolnik
El declivi de la víctima

Siegfried Lenz
El futur de la literatura

Adrià Chavarría
Simone Weil, un pensament original

Tobias Grimaltos
Josep Lluís Blasco, servidor de la raó

NOTES

Pilar Parcerisas
L'art en les ciutats-espectacle

Doro Balaguer
Plans perifèrics

LLIBRES

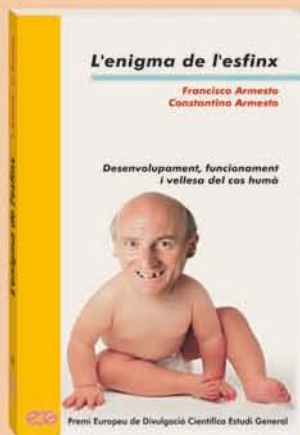
Guillem Calaforra, Daniel Arenas,
Àngel López García-Molins, Justo Serna

edicions **3i4**

PUBLICACIONS DE LA
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

c/ Arts Gràfiques, 13 • 46010 València
Tel.: 96 386 41 15 • Fax: 96 386 40 67
<http://www.uv.es/publicacions> • lespill@uv.es

sense fronteres

www.bromera.com
edicions

bromera

PUBLICACIONS DE LA
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

SUBSCRIU-TE A MÈTODE

Ara pots subscriure't a Mètode, omplint i enviant-nos aquesta butlleta (o bé una fotocòpia) a la redacció de la revista o des del web de Mètode: <http://www.uv.es/metode> omplint el formulari de subscripció (i enviant-nos una fotocòpia de l'ingrés).

Mètode: Jardí Botànic de la Universitat de València. C/ Quart, 80. 46008 València. Tel.: 96 315 68 28. Fax: 96 315 68 26.

Encara no coneixes l'edició electrònica de Mètode..?

A través de la pàgina web de Mètode pots accedir als números que més t'interessen.

Pots navegar dins de totes les seccions..., llegir els articles més interessants..., veure les fotos que els il·lustren.

També et pots subscriure a Mètode omplint el formulari de subscripció.

<http://www.uv.es/metode>

- Vull subscriure'm a la revista MÈTODE durant un any (4 números l'any)
(Preu de subscripció anual: 12 € per a Espanya, 18 € per a l'estranger)

FORMES DE PAGAMENT:

- XEC
 (a nom d'"Universitat de València - Revista Mètode")

- INGRÉS DIRECTE
Nº de compte: 2077-0735-89-3100159143
 (a nom d'"Universitat de València - Revista Mètode")
 Es prega enviar fotocòpia de l'ingrés

Nom i cognoms.....

.....

Domicili.....

.....

DNI.....

Codi Postal.....

Població.....

.....

Telèfon.....

